

STENOMUSEEN 64

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – OKTOBER 2014

Science Museerne har fået ny hjemmeside

Der er oprettet en ny fælles hjemmeside for Steno Museet, Ole Rømer-Observatoriet, Væksthusene og Herbariet på adressen www.sciencemuseerne.dk. Den er udviklet af Science Museerne i samarbejde med AU-kommunikation, Science and Technology.

Da domænet www.stenomuseet.dk i sin tid blev oprettet, var det naturligt nok med udgangspunkt i det arbejde, der foregik på Steno Museet. De senere år er der sket en del ændringer på det organisatoriske område, så Steno Museet sammen med Væksthusene i Botanisk Have, Ole Rømer-Observatoriet og Herbariet nu udgør fællesheden 'Science Museerne'.

Den nye hjemmeside afspejler strukturen i Science Museerne, således at fællesdomænet hedder www.sciencemuseerne.dk. Herfra er der adgang til de fire enheder. Steno Museet kan dog stadig findes direkte på adressen www.stenomuseet.dk.

Susanne Kirkfeldt

Sådan så forsiden på den nye hjemmeside ud ved redaktionens slutning.

Nu er Væksthusene åbnet

Fredag den 12. september blev Væksthusene indviet efter flere års ombygning.

Selve åbningen foregik ved, at uddannelses- og forskningsminister Sofie Carsten Nielsen klippede en lian over. Lianen blev holdt udspændt foran indgangen til det nye tropehus af 3. b fra Hvinningdalskolen i Silkeborg. Forud for denne handling havde der været taler af bestyrelsesformanden for Aarhus Universitet, Michael Christiansen, ministeren, borgmester Jacob Bundsgaard, samt direktørerne Jesper Nygård fra RealDania og Henrik Lehmann Andersen fra Nordea-fonden.

Et moderne formidlingscenter

Flere af talerne fremhævede betydningen af Væksthusene som formidlingscenter og som ‘tænkepause’ for århusianere og turister. *“Miljøspørgsmål, økologi og øget bevidsthed om Jordens biodiversitet har givet botanisk forskning fornyet aktualitet. Det er en fremragende idé, at Væksthusene er blevet omdannet til et moderne formidlingscenter. Forskning skal formidles. Forskningen kan og skal være åben og folkelig. God formidling af forskning og videnskab kan være med til at skubbe hele vores verdensbillede”,* sagde ministeren.

Alt tyder på, at Væksthusene bliver et formidlingsstilbud, som mange vil benytte sig af. Siden 16. april har det været muligt for offentligheden at besøge cafeen i Væksthusene og få et ‘smugkik’ i plantesamlingerne. Denne mulighed har foreløbig mere end 70.000 gæster benyttet sig af.

Med den officielle åbning er det nu muligt at interagere med en række formidlingsfaciliteter. I lounge-området oven på formidlingslokalerne kan man slænge sig i et 6 m langt egeblad med udsigt over Botanisk Have. I bladet er der kighuller, hvor man se, hvordan et blad er opbygget og fungerer. I garderoben viser nøgleringene eksempler på planter fra Væksthusene og deres produkter, og på toiletterne kan man på væggene opleve scener fra de forskellige klimazoner.

En tur gennem plantesamlingerne starter i området med middelhavsklima. Man bevæger sig så gennem ørken og tropiske bjerge for at slutte i den tropiske regnskov – det nye kuppelformede tropehus – der allerede er ved at blive et vartegn for Aarhus. Lige inden for døren finder man i hvert hus et bed med typiske kulturplanter fra den klimazone, som huset repræsenterer. I middelhavshuset er der f.eks. appelsin, mandel og oliven, i ørkenen kan man se tequila-agave og aloe vera, i bjergskoven er der kaffe og te og i regnskoven bl.a. sort peber, vanilje og kakao.

Lydkulisse og video

I korte videokvender suppleret med grafik og tekst fortælles, hvordan planterne bliver til de produkter, vi kender fra supermarkedet. Andre skærme giver mulighed for at gå på opdagelse i de forskellige klimazoner, se billeder og video, eller høre korte beretninger om den forskning, der forgår på Aarhus Universitet.

Plantebedene er opbygget, så de viser eksempler på den type vegetation, man finder

Uddannelses- og forskningsminister Sofie Carsten Nielsen åbnede Væksthusene sammen med 3.b fra Hvinningdalskolen. Foto: Maria Randima, AU-kommunikation.

rundt omkring i verden. Ad små stier kan man komme helt tæt på planterne og opleve dufte og farver. I tropehuset flakser sommerfugle omkring, piratfisk svømmer i dammen, og man kan høre en mangfoldighed af andre lyde i regnskoven. Lydene kommer bl.a. fra omkring 40 højtalere, der er installeret rundt mellem planterne. På den måde skabes en illusion af, at dyrene bevæger sig rundt i regnskoven. Den avancerede lydkulisse er udviklet i samarbejde med forskere fra Center for Avanceret Visualisering og Interaktion ved Aarhus Universitet.

Mennesket og naturen

Nøgleordet for Væksthusene er formidling og uddannelse. Det er ambitionen at ska-

be et sted, der er i føresædet internationalt med hensyn til formidling af planter og naturvidenskab. Temaet er mennesket og naturen – både den brug vi gør af naturen og de mange måder, som vi påvirker naturen på. Samtidig er det målet at skabe rammer for, at skolebørn og familier kan høre, lugte og røre den samlede fortælling om naturens mangfoldighed. Danmark har et stort behov for, at vi øger interessen for naturvidenskab, og den interesse skal gerne vækkes i børneårene.

Ombygningen af Væksthusene er støttet af RealDania, Aarhus Kommune og Aarhus Universitet. Formidlingen er opbygget med støttet fra Nordea-fonden.

Finn Borchsenius

Efterårsferien – om lyd og hørelse

Temaet for årets efterårsferie 11.-19. oktober på Steno Museet er lyd, klang og toner.

Hele familien får rig mulighed for at få mere viden om lyd, øret og hørelsen, når museet eksperimenterer med lyd og klinge: man kan tegne en lyd, lege med lydeksperimenter eller få viden om svingninger og toner.

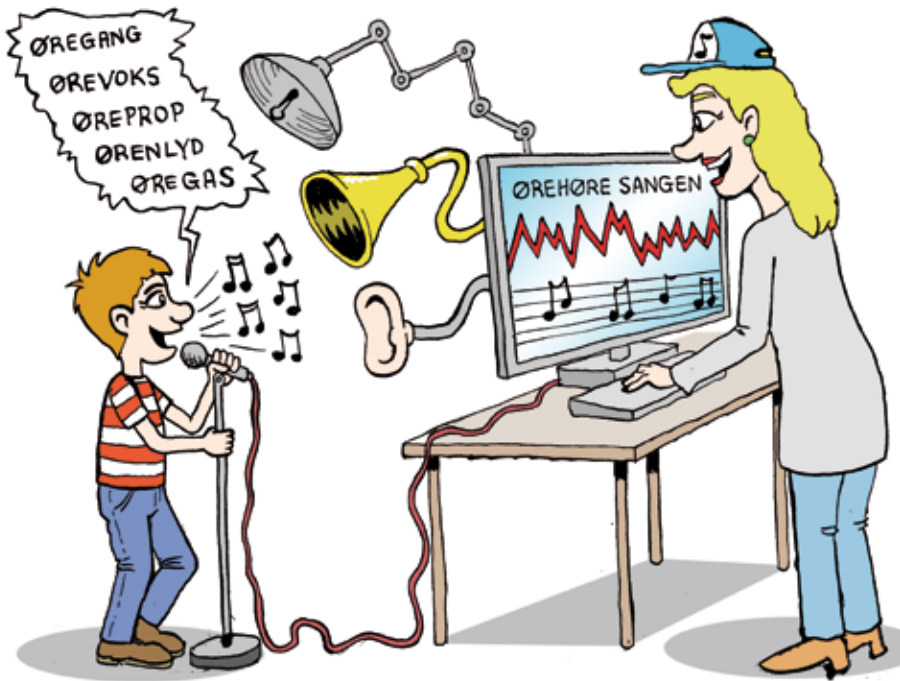
Man kan opleve Fysikshows forestilling med lyd kl. 12 og 14 eller høre om stjerner i planetariet kl. 11, 13 og 15.

Cafeen er også åben med salg af sandwich, kage, vand eller kaffe, og der er åbent alle dage kl. 10 til 16. Der er gratis adgang til museet for alle under 18 år. En forestilling i planetariet koster 30 kr.

Om aftenen er der gratis forevisning på Ole Rømer-Observatoriet kl. 18 og 20, men husk at bestille plads på tlf. 8715 5415.

Væksthusene i Botanisk Have har åbent mandag-fredag kl. 9-16, samt lørdage og søndage kl. 10-17. Der er gratis adgang for alle til Væksthusene og Botanisk Have.

Aase Roland Jacobsen

“Professoren” og “Barnet” i dialog om naturvidenskab har været en gennemgående figur i mange feriearrangementer. Tegner: Ebbe Sloth Andersen.

Månedens genstand

Siden starten af 2014 har der på Science Museernes hjemmeside hver måned været en ny fortælling om en særlig genstand i samlingerne.

Steno Museets samlinger rummer over 14.000 registrerede genstande. Hertil kommer et ikke ubetydeligt antal, som vi endnu ikke har nået at registrere. Desuden er der cirka 750.000 ark med tørrede planter i Herbariets samling.

Det er langt fra muligt at udstille alle disse genstande. Det ville nok også være uinteressant for de fleste, da en del genstande ikke er særligt spektakulære i sig selv, men først og fremmest er indsamlet til forskningsbrug.

På den anden side er der rigtig mange interessante ting, som vi gerne vil vise frem for offentligheden, men som ikke lige passer ind i et af de aktuelle udstillings-temaer. Derfor har vi siden starten af 2014 præsenteret en "Månedens genstand" på Science Museernes hjemmeside. Enkelte af genstandene er også blevet udstillet i Steno Museets foyer eller beskrevet i *Stenomusen*.

Den eller de udvalgte genstande kan være nogle, der er indlemmet i samlingen for nylig. Det kan også være genstande, som har en særlig aktualitet, eller som bare er flotte, rørende, underlige, fascinerende eller har en usædvanlig historie knyttet til sig.

Lidt af hvert

"Månedens genstand" er foreløbig blevet til en mængdet presentation.

Fra Herbariets samlinger er der blevet fortalt om et amatørherbarium og vegetabilsk elfenben.

Fra den videnskabshistoriske samling er der præsenteret solceller fra månerejser og en ganske særlig guldmedalje, mens der fra den medicinhistoriske samling har været historier om flere ting, fra 169 små øjenbade-glas til en enorm colabelholder.

Gå ind og se historierne på www.sciencemuseerne.dk/steno-museet/oplevelser-paa-museet/udstillinger/maanedens-genstand.

Hans Buhl

Et lille udvalg af de 169 øjenbade-glas, som i øjeblikket kan ses i Steno Museets foyer. Foto: Hanne Tegllhus.

NatCafe

I flere år har der været ekstraordinært aften-åbent på Steno Museet, når de offentlige foredrag i naturvidenskab i Søauditorierne er færdige.

Adskillige aftener om ugen kan man i februar og marts samt i oktober og november ved 21-tiden se en strøm af mennesker, som følger en række af flagermuslygter fra Søauditorierne i Universitetsparken til Steno Museet. De er på vej til NatCafe på museet, som giver fri adgang til de mange deltagere i Aar-

hus Universitets offentlige foredrag i naturvidenskab.

Lidt at drikke og en god historie

I NatCafeen er der mulighed for at nyde et glas vin, en kold fadøl eller vand og snacks. Der er også mulighed for at se sig omkring i museets udstillinger eller tale med aftenens foredragsholder, som normalt går med over i cafeen. Så hvis der var et spørgsmål, som man ikke fik stillet i auditoriet, har man muligheden her.

Endvidere holder en af Science Museernes inspektører et kortere oplæg, som

kan supplere og/eller perspektivere aftenens foredragsemne. Ofte vil disse fortællinger tage udgangspunkt i noget af det, man kan se i museets udstillinger. Men oplæggene er også tit en anledning til at præsentere nogle af de mange spændende genstande i museets magasiner, som vi ikke har plads til at udstille.

På www.scitech.au.dk/formidling-og-museer/til-offentligheden/offentlige-foredrag-i-naturvidenskab/aarhus kan man læse om foredragsemnerne og reservere plads i auditorierne.

Hans Buhl

Der er ofte mange interesserede tilhørere til fortællingerne i NatCafeen. Foto: Morten Skydsgaard.

NATUR®

Samtidig med den officielle indvielse af de nye Væksthuse i Botanisk Have åbnes udstillingen **NATUR®** – om vores brug og forbrug af naturen i det gamle, nu ombyggede tropehus.

Midt i det gamle tropehus i Væksthuse strækker et træ sig mod loftet. Det er ikke en palme, men et kunstværk, som markerer den kulturhistoriske udstilling **NATUR®** – om vores brug og forbrug af naturen.

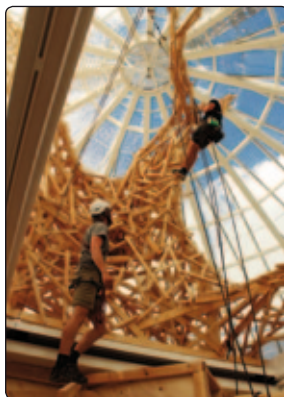
Udstillingen, som blev indviet den 12. september, sætter fokus på nogle af de planter, som har ændret menneskeheds historie: Hvede, opium, oliepalmen og genmodificerede planter. I udstillingen indgår også danskernes forhold til naturen.

Udstillingen er skabt i et frugtbart samarbejde med kunstnergruppen Bureau Detours.

Der blev arbejdet dag og nat i de sidste døgn op til åbningen for at få den særlige scenografi og de grafiske løsninger gjort færdige.

Et udfordrende rum

Udstillingsrummet har været udfordrende, fordi det hører

Arbejdspladsen var højt oppe, da træet skulle bygges. Foto: Bureau Detours.

til undtagelsen, at man laver udstillinger i et hus af glas, hvor temperatur og fugtighed svinger betydeligt mere end i et muret hus. Derfor er der blevet investeret i klimasikrede montrere for knapt 500.000 kr. Ved åbningen lyste alle montrernes kontrollamper grønt, hvilket indikerer, at de udstillede genstande har det godt og kan indgå i udstillingen på forsvarlig vis.

Udstillingens tema knytter sig tæt til Væksthusenes vision om at skabe refleksion og debat om menneskets forhold til naturen. Forhåbentlig vil udstillingen give indsigt i menneskets komplicerede samspil med naturen – fordi viden om naturen er en forudsætning for at bevare den.

Morten A. Skydsgaard

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 3 gange årligt. Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i museets foyer. Stof kan sendes til redaktionen.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen, ansv.
kes@kes.dk

Aase Roland Jacobsen
aase.jacobsen@si.au.dk

Hans Buhl
hans.buhl@si.au.dk

Hanne Tegllus
hanne.tegllus@si.au.dk

Grafisk tilrettelæggelse:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Clemenstrykkeriet

STENO MUSEET

– en del af Science Museerne
C.F. Møllers Allé 2

Bygning 1100

Universitetsparken

8000 Aarhus C

Tlf.: 8715 5415

E-mail: stenomuseet@si.au.dk

Web: www.science museerne.dk/steno-museet/

Åbningstider:

tirsdag-fredag kl. 9-16

lørdag-søndag kl. 11-16

mandag lukket

Onsdag 8. oktober NB! Kun kl. 20

Fuldmåneaften med "Viden og Visuals": *Kan man fange et stjernes kud?* Kom og rør et stjernes kud, når planetarieinspektør Aase Roland Jacobsen finder meteoritter frem i cafeen og fortæller om solsystemets dannelse for mere end 4 milliarder år siden. Bagefter går vi i planetariet og ser på stjernes kud og andre lysfænomener på nattehimlen. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Lørdag 11. oktober - søndag 19. oktober

Efterårsferiearrangement for hele familien. Se omtale side 4.

Onsdag 29. oktober kl. 19.00

Medicinhistorisk Selskab for Fyn og Jylland. Besøg i Væksthusene i Botanisk Have i Aarhus. Omvisning ved direktør Bent Lorenzen, Science Museerne ved Aarhus Universitet.

Torsdag 6. november NB! Kun kl. 20

Fuldmåneaften med "Viden og Visuals": *Rosetta Missionen*. Om få dage landsættes rumsonden Philae på en kometkerne. Vi hører sidste nyt om rumsonderne Rosetta og Philae fra BSc Ole J. Knudsen, fra senioringeniør Hans Jensen fra firmaet Terma, som har bidraget med en vigtig del til Rosetta, og fra Aarhus Universitets kometforskning. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

Onsdag 3. december kl. 19.00

Medicinhistorisk Selskab for Fyn og Jylland. Foredrag ved lektor emeritus, Søren Toft, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet: *Kannibalisme i natur og kultur*.

Lørdag 6. december kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Vinterens stjernehimmel*. Om Orion, Tyren og de andre stjernebilleder på vinterens stjernehimmel. Stemning under stjernerne til sidst. Udstillingerne er åbne kl. 19.30-22. Billetter købes på www.sciencemuseerne.dk.

2015

Mandag 5. januar kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: Endnu ikke programsat.

Onsdag 4. februar kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: Endnu ikke programsat.

Jul og nytår på museet

Steno Museet er lukket 23. december 2014 til og med 1. januar 2015.

Der er gratis adgang for studerende ved Aarhus Universitet samt for børn og unge under 18 år.